

DECIZIA nr. 381 din 17 septembrie 2024

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor [art. 1.394 din Codul civil](#)

EMITENT

• CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

Publicat în [MONITORUL OFICIAL nr. 38 din 17 ianuarie 2025](#)

Data intrării în vigoare 17-01-2025

Marian Enache	- președinte
Mihaela Ciochină	- judecător
Cristian Deliorga	- judecător
Dimitrie-Bogdan Licu	- judecător
Laura-Iuliana Scânteii	- judecător
Gheorghe Stan	- judecător
Elena-Simina Tănăsescu	- judecător
Varga Attila	- judecător
Valentina Bărbășteanu	- magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Ioan-Sorin-Daniel Chiriazii.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor [art. 1.394 din Codul civil](#), excepție ridicată de Maria Ion în Dosarul nr. 18.750/302/2018 al Tribunalului București - Secția a V-a civilă și care constituie obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 26D/2020.

2. La apelul nominal se prezintă, pentru autoarea excepției, domnul avocat Adrian Corobană, membru al Baroului București, în calitate de apărător ales, cu împuternicire depusă la dosarul cauzei. Se constată lipsa celeilalte părți. Procedura de înștiințare este legal îndeplinită.

3. Cauza fiind în stare de judecată, președintele Curții acordă cuvântul reprezentantului autoarei excepției, care solicită admiterea acesteia. Arată că textul de lege criticat constituie o normă specială, care derogă de la regimul general al prescripției dreptului material la acțiune și, ca atare, ar trebui să fie de strictă interpretare. De aceea, ar trebui să precizeze care sunt acele situații în care intervine prorogarea termenului de prescripție. Sintagma „în toate cazurile” cuprinsă în textul de lege criticat nu permite o interpretare strictă, ci, din contră, una foarte largă. Arată că, în cadrul procesului civil, putem identifica cel puțin cinci cazuri în care acesta se poate aplica: atunci când există o soluție de clasare sau de renunțare la urmărirea penală, o hotărâre de achitare, una de încetare a procesului penal sau una de condamnare. Cu excepția acestui ultim caz menționat, în toate celelalte patru cazuri, instanța care aplică [art. 1394 din Codul civil](#) încalcă prezumția de nevinovăție, creând o legătură evidentă între cauza penală și acțiunea în despăgubire care îi urmează. Invocă jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, respectiv Hotărârea din 4 iunie 2013, pronunțată în Cauza Teodor împotriva României.

4. Susține că textul de lege criticat nu respectă nici principiul previzibilității normei juridice, întrucât, pe lângă sintagma „în toate cazurile”, cuprinde și sintagma „fapt supus de legea penală unei prescripții mai lungi decât cea civilă”, care nu mai este întâlnită în nicio altă lege, penală sau de altă natură. De aceea, consideră că textului de lege criticat îi lipsește chiar ipoteza, întrucât nu se specifică în ce condiții o faptă ilicită supusă răspunderii civile devine „fapt supus de legea penală unei prescripții mai lungi decât cea civilă”. Această sintagmă se poate interpreta și în sensul că vizează orice faptă care, în timpul unei proceduri penale, prin simpla cercetare de către un organ judiciar penal, este supusă unei prescripții mai mari decât cea civilă, indiferent de soluția pronunțată în cauză, de clasare sau încetare a procesului penal. Poate fi chiar o simplă faptă care nu întrunește elementele constitutive ale unei infracțiuni sau poate fi o faptă săvârșită fără vinovăția cerută de lege. Conchide că prevederile legale criticate utilizează o terminologie neclară atât pentru persoana aflată în ipoteza normei, cât și pentru instanța chemată să aprecieze dacă aceasta se aplică sau nu unei anumite situații particulare.

5. Având cuvântul, reprezentantul Ministerului Public pune concluzii de respingere, ca inadmisibilă, a excepției de neconstituționalitate, arătând că prevederile [art. 23 alin. \(11\) din Constituție](#) au în vedere răspunderea penală, iar nu răspunderea civilă, astfel că o persoană poate răspunde și civil pentru o faptă penală. În ceea ce privește pretinsa încălcare a prevederilor [art. 21 alin. \(3\) din Legea fundamentală](#), arată că se păstrează toate garanțiile specifice dreptului la un proces echitabil și în fața instanței civile. Precizează că susținerile autorului excepției au în vedere posibilele interpretări pe care le pot da instanțele judecătorești prevederilor legale criticate, care intră însă în competența exclusivă a acestora, excedând controlului de constituționalitate.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

6. Prin Încheierea din 28 noiembrie 2019, pronunțată în Dosarul nr. 18.750/302/2018, Tribunalul București - Secția a V-a civilă a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor [art. 1.394 din Codul civil](#), excepție ridicată de Maria Ion într-o cauză având ca obiect soluționarea unei acțiuni în răspundere delictuală.
7. În motivarea excepției de neconstituționalitate se susține, în esență, că sintagma „în toate cazurile” din cuprinsul [art. 1.394 din Codul civil](#) dă naștere interpretării potrivit căreia o instanță civilă investită cu soluționarea unei acțiuni în răspundere civilă delictuală poate să constate existența unei infracțiuni căreia să-i asocieze un termen de prescripție a răspunderii penale prevăzut de legea penală, fără să existe o hotărâre penală definitivă, care să constate în prealabil existența acelei infracțiuni. Cu alte cuvinte, i se permite unei instanțe civile să se substituie unei instanțe penale, în sensul că, fără a se baza pe o hotărâre penală definitivă, instanța civilă realizează o cercetare judecătorească limitată, fără garanțiile procesuale prevăzute de o procedură penală în fața instanței penale, în afara unui proces penal, prin care să se constate dacă o faptă îndeplinește elementele constitutive ale unei infracțiuni și dacă ar fi fost săvârșită de către o anumită persoană. O instanță civilă poate doar să folosească cu autoritate de lucru judecat o hotărâre penală definitivă de condamnare, în ceea ce privește existența faptei, a persoanei care a săvârșit-o și a vinovăției acesteia, instanței civile revenindu-i în acest caz sarcina de a stabili valoarea prejudiciului material sau moral și modul de reparare a acestuia de către inculpatul condamnat de instanța penală. Însă în ipoteza în care procurorul a dat o soluție de clasare sau o soluție de renunțare la urmărirea penală ori în ipoteza în care instanța penală a pronunțat achitarea sau încetarea procesului penal, [art. 1.394 din Codul civil](#) nu își poate găsi aplicarea în fața instanței civile, întrucât aceasta se va pronunța doar asupra existenței unei răspunderi civile delictuale ce derivă dintr-un fapt ilicit simplu, care nu constituie faptă penală și pentru care se aplică dispozițiile [art. 2.528 din Codul civil](#) privind prescripția dreptului material la acțiune.
8. Se susține, de asemenea, că prevederile [art. 1.394 din Codul civil](#) încalcă și principiul previzibilității normei juridice. Textul prezintă neclarități în ceea ce privește sintagmele „în toate cazurile” și „fapt penal supus de legea penală unei prescripții mai lungi decât cea civilă”. În acest sens arată că textul de lege criticat prezintă o deficiență gravă de conținut, respectiv de reglementare a situațiilor în care intervine prorogarea termenului de prescripție, fapt care îi conferă un caracter neconstituțional. Fiind o normă specială, o excepție de la regimul prescripției civile, textul ar fi trebuit să menționeze exact acele situații în care intervine prorogarea termenului de prescripție.
9. Tribunalul București - Secția a V-a civilă apreciază că textul de lege criticat nu contravine prevederilor constituționale invocate.
10. Potrivit prevederilor [art. 30 alin. \(1\) din Legea nr. 47/1992](#), încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.
11. Președinții celor două Camere ale Parlamentului, Guvernul și Avocatul Poporului nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, raportul întocmit de judecătorul-raportor, susținerile apărătorului autorului excepției, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile [Constituției](#), precum și [Legea nr. 47/1992](#), reține următoarele:

12. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor [art. 146 lit. d\) din Constituție](#), precum și ale [art. 1 alin. \(2\)](#), ale [art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992](#), să soluționeze excepția de neconstituționalitate.
13. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl reprezintă dispozițiile [art. 1.394 - Prorogarea termenului prescripției din Codul civil](#), care au următorul cuprins: „În toate cazurile în care despăgubirea derivă dintr-un fapt supus de legea penală unei prescripții mai lungi decât cea civilă, termenul de prescripție a răspunderii penale se aplică și dreptului la acțiunea în răspundere civilă.”
14. În opinia autoarei excepției de neconstituționalitate, prevederile legale criticate contravin dispozițiilor din [Constituție](#) cuprinse în [art. 20](#) - Tratatul internațional privind drepturile omului, [art. 21 alin. \(3\)](#) privind dreptul la un proces echitabil, [art. 23 alin. \(11\)](#) privind prezumția de nevinovăție și [art. 126 alin. \(2\)](#) privind stabilirea prin lege a competenței instanțelor judecătorești și a procedurii de judecată.
15. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea observă că textul legal criticat vizează problematica prescripției dreptului material la acțiune în ceea ce privește stabilirea răspunderii civile delictuale, atunci când persoana vătămată printr-un fapt ilicit solicită despăgubiri pentru acoperirea prejudiciului produs printr-o faptă cu incidență penală. Într-o asemenea situație, termenul de prescripție va fi același cu cel de prescripție a răspunderii penale.
16. Față de criticile formulate de autorul excepției, Curtea reține că [art. 1.349 alin. \(1\) din Codul civil](#) instituie regula generală conform căreia „Orice persoană are îndatorirea să respecte regulile de conduită pe care legea sau obiceiul locului le impune și să nu aducă atingere, prin acțiunile ori inacțiunile sale, drepturilor sau intereselor legitime ale

altor persoane“. Consecința nesocotirii acestei norme se regăsește în [alin. \(2\)](#) al aceluiași articol, potrivit căruia „Cel care, având discernământ, încalcă această îndatorire răspunde de toate prejudiciile cauzate, fiind obligat să le repare integral“.

17. Prejudiciul cauzat poate să fie rezultatul unei acțiuni sau, după caz, inacțiuni, care, uneori, în condițiile legii penale, are dimensiunile unei infracțiuni. De regulă, în cadrul proceselor penale care au ca scop stabilirea răspunderii penale a persoanei care a săvârșit infracțiunea, este soluționată și latura civilă a acțiunii, instanța penală fiind cea care se va pronunța asupra despăgubirilor de natură să acopere prejudiciul cauzat prin infracțiune. Există însă și situații în care răspunderea pe latură civilă ajunge să fie stabilită de o instanță civilă. Astfel, de exemplu, [art. 27 din Codul de procedură penală](#) detaliază cazurile în care soluționarea acțiunii civile revine instanței civile.

18. Textul criticat în cauza de față reglementează aspectul prescrierii dreptului material la acțiune pentru repararea prejudiciului atunci când acesta rezultă dintr-un fapt pentru care termenul de prescripție a răspunderii penale este mai lung decât termenul general stabilit de [art. 2.528 din Codul civil](#) pentru prescrierea acțiunii civile, de 3 ani de la data când păgubitul a cunoscut sau trebuia să cunoască atât paguba, cât și pe cel care răspunde de ea. Așadar, textul criticat presupune existența unei fapte ilicite prejudiciabile civil care poate întruni și elementele constitutive ale unei infracțiuni. Persoana prejudiciată prin această faptă va beneficia de prorogarea legală a termenului de prescripție extintivă a dreptului la acțiunea în răspundere civilă, ca o modalitate de protecție a drepturilor sale patrimoniale, care să opereze pe același interval de timp în care persoana vinovată poate fi trasă și la răspundere penală.

19. În contextul prezentelor critici de neconstituționalitate, este esențial să se aibă în vedere prevederile [art. 28 alin. \(2\) din Codul de procedură penală](#), care statuează că „Hotărârea definitivă a instanței civile prin care a fost soluționată acțiunea civilă nu are autoritate de lucru judecat în fața organelor judiciare penale cu privire la existența faptei penale, a persoanei care a săvârșit-o și a vinovăției acesteia“. Norma citată clarifică pe deplin rolul instanței civile, care va analiza fapta prejudiciabilă exclusiv din perspectivă civilă, caracterizarea acesteia ca infracțiune limitându-se la consecințele sale asupra calculării termenului de prescripție a răspunderii civile delictuale.

20. De asemenea, pentru înțelegerea problematicii în discuție, prezintă interes și dispozițiile [art. 52 alin. \(3\) din Codul de procedură penală](#), potrivit căruia „Hotărârile definitive ale altor instanțe decât cele penale asupra unei chestiuni prealabile în procesul penal au autoritate de lucru judecat în fața instanței penale, cu excepția împrejurărilor care privesc existența infracțiunii“. Prin [Decizia nr. 102 din 17 februarie 2021](#), publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 357 din 7 aprilie 2021, paragraful 41, Curtea Constituțională a reținut că prevederile citate creează o legătură între deciziile pronunțate de instanțele civile (în sens larg) și cele pronunțate de instanțele penale, atunci când cele dintâi prezintă relevanță pentru soluționarea cauzelor penale. În scopul realizării acestei legături între soluțiile pronunțate de instanțele judecătorești în materie penală și cele pronunțate în materie civilă (lato sensu) au fost reglementate competența instanței penale de a judeca orice chestiune prealabilă soluționării cauzei, chiar dacă prin natura ei acea chestiune este de competența altei instanțe (cu excepția situațiilor în care competența de soluționare nu aparține organelor judiciare), precum și regula conform căreia hotărârile definitive ale altor instanțe decât cele penale asupra unei chestiuni prealabile în procesul penal au autoritate de lucru judecat în fața instanței penale. De la această din urmă regulă a fost prevăzută excepția lipsei autorității de lucru judecat a hotărârilor altor instanțe în fața instanței penale, în ipoteza în care chestiunile prealabile constituie împrejurări care privesc existența infracțiunii. În mod evident, scopul reglementării acestei excepții a fost să confere instanței penale plenitudinea jurisdicției asupra aspectelor care privesc existența infracțiunii și, totodată, să garanteze și prin această dispoziție legală celeritatea soluționării cauzelor penale, instanța penală urmând, de altfel, să confirme sau, după caz, să infirme corectitudinea raționamentului instanței civile cu referire la existența infracțiunii.

21. Ca atare, Curtea constată că nu pot fi reținute criticile conform cărora textul de lege ce formează obiectul prezentei excepții de neconstituționalitate ar da naștere interpretării potrivit căreia o instanță civilă investită cu soluționarea unei acțiuni în răspundere civilă delictuală poate să constate existența unei infracțiuni căreia să îi asocieze un termen de prescripție a răspunderii penale prevăzut de legea penală, fără a exista o hotărâre penală definitivă, care să constate în prealabil existența acelei infracțiuni. Sunt neîntemeiate, de asemenea, și criticile formulate de autoarea excepției în sensul că instanța civilă s-ar putea substitui unei instanțe penale, cu nesocotirea dispozițiilor constituționale ale [art. 21 alin. \(3\)](#) privind dreptul la un proces echitabil, ale [art. 23 alin. \(11\)](#) privind prezumția de nevinovăție și ale [art. 126 alin. \(2\)](#) privind stabilirea prin lege a competenței instanțelor judecătorești și a procedurii de judecată.

22. Tot astfel, nu își găsesc suport constituțional nici susținerea potrivit căreia prorogarea termenului de prescripție ar trebui limitată doar la acele cazuri în care există în prealabil o hotărâre penală definitivă și nici celelalte, privitoare la clasare, la renunțarea la urmărirea penală ori la ipoteza în care instanța penală a pronunțat achitarea sau încetarea procesului penal.

23. De altfel, motivarea excepției cuprinde și critici referitoare la modul în care instanțele judecătorești interpretează, de la caz la caz, sintagma „fapt supus de legea penală unei prescripții mai lungi decât cea civilă“ și o aplică în situațiile care le sunt deduse judecării. Curtea reține că acesta este însă un atribut al instanței, ținând de competența sa jurisdicțională în cadrul procesului respectiv. Judecătorul cauzei va fi cel care va analiza

particularitățile speței în vederea soluționării excepției procesuale a prescripției dreptului material la acțiune în stabilirea răspunderii delictuale, pentru a putea decide dacă reclamantul se mai află sau nu în termenul de introducere a acțiunii.

24. De asemenea, autoarea excepției urmărește să se clarifice, prin intermediul controlului de constituționalitate, dacă în ipoteza în care procurorul a dat o soluție de clasare sau o soluție de renunțare la urmărirea penală ori în ipoteza în care instanța penală a pronunțat achitarea sau încetarea procesului penal, [art. 1.394 din Codul civil](#) poate fi aplicat de instanța civilă investită cu soluționarea acțiunii civile în răspundere delictuală. Or, un asemenea demers excedează competenței Curții Constituționale, fiind atributul exclusiv al judecătorului cauzei.

25. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul [art. 146 lit. d\)](#) și al [art. 147 alin. \(4\) din Constituție](#), precum și al [art. 1-3](#), al [art. 11 alin. \(1\) lit. A.d\)](#) și al [art. 29 din Legea nr. 47/1992](#), cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de Maria Ion în Dosarul nr. 18.750/302/2018 al Tribunalului București - Secția a V-a civilă și constată că dispozițiile [art. 1.394 din Codul civil](#) sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Tribunalului București - Secția a V-a civilă și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 17 septembrie 2024.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

MARIAN ENACHE

Magistrat-asistent,

Valentina Bărbățeanu